

PERFORMANSE PORESKOG SISTEMA ŠVAJCARSKE, FRANCUSKE I RUSIJE

PERFORMANCE OF THE SWISS, FRENCH AND RUSSIAN TAX SYSTEMS

Tamara Arandelović, Veselin Perović, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast – INŽENJERSKI MENADŽMENT

2. KOMPLEKSNOST PORESKOG SISTEMA

Kratak sadržaj - Porezi predstavljaju najznačajniji oblik javnih prihoda jedne države na osnovu kojih država prinudno uzima novčana sredstva od subjekata i sredstva prikupljena na ovaj način služe za zadovoljavanje finansijskih potreba države i ostvarivanje drugih ciljeva kao što su ekonomski, socijalni, kulturni, ekološki, obrazovni i sl. Istraživanje u ovom Master radu ima za svrhu prvenstveno da upozna a zatim i pokaže značaj javnih prihoda u vidu poreza, kroz performanse poreskih sistema. Istraživanje se zasniva na analizi performansi poreskih sistema tri države i to Švajcarske, Francuske i Rusije, kroz praktične primere vođenja poreske politike. Osnovni zadatak ovog rada jeste da se sa teoretskog aspekta sagleda značaj finansijskog stanja i ključnih indikatora zemalja u funkciji vođenja poreske politike.

Abstract - Taxes represent the most significant form of public revenue of a state, on the basis of which the state forcibly withdraws funds from entities and funds raised in this way serve to meet the financial needs of the state and to achieve other goals such as economic, social, cultural, environmental, educational etc. The research is based on an analysis of the performance of the tax systems of the three countries, Switzerland, France and Russia, through practical examples of tax policy management. The main task of this paper is to consider from a theoretical point of view the importance of the financial situation and key indicators of countries in the function of tax policy.

Ključne reči: Porezi, Performanse poreskih sistema, Poreska politika.

1. UVOD

Predmet istraživanja ovog rada jesu porezi i poreska politika država. Porez je državni prihod u formi nameta, koji država jednostrano određuje i silom svoje vlasti uzima od svih lica, koja se nalaze (stoje) pod njenom poreskom vlašću. Značaj poreza ogleda se ne samo u prikupljanju sredstava za finansiranje javne potrošnje i javnih potreba. U ovom radu prikazane su performanse poreskih sistema Švajcarske, Francuske i Rusije.

Porez je nedobrovoljno plaćanje državi koje nije praćeno protivuslugom koju bi od nje primio platilac poreza. Neplaćanje, izbegavanje ili otpor oporezivanju se kažnjava zakonom.

Osnovna svrha ubiranja poreza jeste finansiranje budžeta i propisanih nadležnosti države i njenih jedinica. Porezi su najvažniji izvor budžeta i bez njih država ne bi mogla da funkcioniše i finansira javna dobra i zajedničke potrebe. Važna osobina pojedinih poreza jeste vrsta poreske stope. Ona može biti proporcionalna, progresivna i regresivna. U starija vremena (antika i srednji vek), porezi su bili manje važni nego danas, a država i vladalac više su se oslanjali na prihode od krunske zemlje i rudnika plemenitih metala, koji su se nalazili u vladaočevoj svojini. Shvatanje da se porezi izuzetno efikasno sredstvo za realizaciju različitih ciljeva državne politike, doprineli su da su u većini zemalja prisutne pojave većih i manjih dopuna poreskog sistema, kao i velikih poreskih reformi.

Globalizacija ekonomskih odnosa i jačanje uticaja međunarodnih organizacija poput Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) i Svetske trgovinske organizacije (CTO), doprinele su da poreski sistemi, iako različiti među sobom, u izvesnoj meri i konvergiraju. Tako danas možemo govoriti pre o globalnim trendovima u poreskim sistema nego li o promenama koje su svojstvene pojedinačnim državama i izolovane od promena u poreskim sistemima drugih država. Prvi među tim trendovima je centralizacija u oporezivanju [1]. Razlozi za veću tendenciju u centralizaciji poreza vide se u zahtevima za jednakim poreskim tretmanom fizičkih i pravnih lica u jednoj državi, zatim u potrebi za očuvanju jedinstvenog domaćeg tržišta i na kraju za ostvarivanjem jednakih uslova poslovanja za sve poslovne subjekte. Iako su evidentne promene u poreskim sistemima, generalni je trend da one nisu česte i radikalne. Naime, svaka promena u metodama i načinu oporezivanja remeti u većoj ili manjoj meri uslove privređivanja i izaziva potrebe u kojima poreski obveznici mogu izgubiti energiju i volju da se prilagode novonastalim okolnostima.

Kako se kreiranje savremenih poreskih sistema ogleda, po pravilu, u funkciji stimulanja ekonomskog rasta, suštinu razvoja i reforme poreskih sistema upravo treba sagledati u njihovoj uspešnosti u stimulanju investicija.

3. PORESKI SISTEM ŠVAJCARSKE

3.1. Karakteristike i razvoj Švajcarskog poreskog sistema

Fiskalni sistem Švajcarske ima dugu tradiciju koja se oslanja na iskustva stečena još u 18. veku. Razvoj fiskalnog sistema nije imao nagle promene, što je i

NAPOMENA:

Ovaj rad nastao je iz diplomskog-master rada čiji mentor je bio prof. dr Veselin Perović.

razumljivo s obzirom na to da takvih promena nije bilo ni u društveno-ekonomskom političkom životu Švajcarske te se ukazuje na konzervativan karakter švajcarskog fiskalnog sistema. Švajcarski fiskalni sistem je tipičan predstavnik mešovitog sistema raspodele javnih prihoda, budući da se raspodela zasniva na takvoj kombinaciji primene vlastitih i zajedničkih prihoda u kome ove grupe prihoda skoro ravnopravno učestvuju [2]. U nadležnosti Konfederacije, osim poreza na dohodak građana i poreza na dobit korporacija, su još i carine, opšti porez na promet (PDV) i pojedinačni porezi na potrošnju (sa izuzetkom poreza na promet motornih vozila).

U nadležnosti subcentralnog nivoa vlasti (kantona) su, osim dva navedena poreska oblika, i porezi na motorna vozila, dok u nadležnost opština spadaju porezi na zabavu i drugi manje izdašni poreski oblici. Švajcarska je jedinstvena u svetu po tome što je pravo na ubiranje poreza vremenski i svojom obuhvatnošću ograničeno Ustavom i on određuje gornju granicu poreskih stopa. Tokom Helvetskog perioda (1798-1803), Švajcarska je dobila svoj jedini poreski sistem. Međutim, ovo je delom postojalo samo na papiru i nikada nije bilo u potpunosti primenjeno [3].

Nakon kolapsa Helvetske Republike i povratka na federaciju, kantoni su povratili svoju poresku autonomiju i njihovi poreski sistemi su se razvili relativno nezavisno. To je dovelo do velike raznovrsnosti u izgradnji poreskih sistema i struktri pojedinačnih poreza

3.2. Struktura poreskog sistema Švajcarske

Lokalna vlast se u Švajcarskoj finansira prihodima koje joj ustupaju konfederacija i kantoni i najveće je učešće poreza na dohodak građana (73,2% do 76,3%), dok porezna dobit korporacija (8,6% do 13,4%) i porezi na imovinu (13,2% do 15,4%) donose mnogomanje prihoda. Zbog niskih poreskih stopa koje plaćaju rezidenti i korporacije sa sedištem u Švajcarskoj i političkoj stabilnosti Švajcarska je stekla reputaciju poreskog raja. Kantoni se, takođe najvećim delom finansiraju prihodima od poreza na dohodak građana od 63,5% do 65,3%, dok je učešće ostalih prihoda manje (prihodi od poreza na dobit korporacija su od 10,2% do 14,2%, porez na imovinu od 14,3% do 18,2% a pojedinačni prihodi na potrošnju od 5,8% do 6,9%).

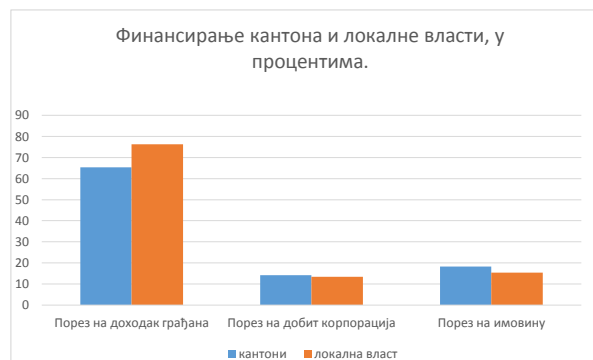
Kada je reč o finansiranju političko-teritorijalnih jedinica u Švajcarskoj, treba reći da su za centralnu vlast najznačajniji prihodi od opšteg poreza na promet (28,3% do 35,7%) i poreza na dohodak građana (23,9% do 27,8%).

Na slici 1. prikazano je finansiranje kantona i lokalnih vlasti, u Švajcarskoj 2018 godine.

Raspodela glavnih prihoda među nivoima vlasti izvršena je na sledeći način [4]:

- Prihod pojedinaca i pravnih subjekata oporezuju sva tri nivoa vlasti;
- Bogatstvo oporezuju samo kantoni i opštine;
- Iako se izvori prihoda raspodeljuju među nivoima vlasti, nemafiksni kvota;

- Poreske zakone usvajaju kantoni. Kantoni određuju odbitke,
- poreske razrede i poreske jedinice;
- Opštinske dodatke određuje svaka opština;
- Porez na potrošnju pripada samo konfederaciji i
- Takse određuju samo kantoni i opštine

Slika 1. Finansiranje kantona i lokalnih vlasti, u Švajcarskoj 2018 godine

4. PORESKI SISTEM FRANCUSKE

4.1. Karakteristike poreskog sistema Francuske

Što se tiče Francuske, ukupni poreski prihodi u 2018. godini su bili 46,24% od bruto društvenog proizvoda. Prikupljanje poreza u Francuskoj je podeljeno na nad nacionalni nivo, centralni, lokalni i nivo socijalne zaštite. Francuska republika proteklih godina ima problema u smislu rasta nezaposlenosti, koja je proteklu deceniju dostigla maksimalnih 10% kao i porasta dugovanja, tako da je otplata kamata postala druga najveća stavka troškova države posle obrazovanja.

Iako je Francuska republika poznata u svetu kao jedna od država sa relativno najvišim ukupnim poreskim opterećenjem, nova francuska socijalistička vlada pokrenula je nove reforme poreskog sistema, koja je podrazumevala povećanje poreza, kako bi se povećali javni prihodi i time smanjio deficit budžeta.

Povećanje poreza je u najvećoj meri pogodilo najbogatije pojedince i domaćinstva kao i velike kompanije i banke. Može se zaključiti da je poreski sistem u Francuskoj dosta komplikovan, sa mnogo različitih kriterijuma određivanja poreskih obveznika i iznosa koji podležu oporezivanju i da postoje različiti kriterijumi po kojima se dolazi do poreskih olakšica i oslobođenja.

Obavezno je platiti porez u Francuskoj ako:

- Francuska je vaše glavno prebivalište ili dom - ako supružnik i deca žive u Francuskoj, a radite u inostranstvu, još uvek vas mogu smatrati francuskim poreznim rezidentom.
- Boravite u Francuskoj duže od 183 dana u kalendarskoj godini - ne nužno uzastopno.
- Vaše glavno zanimanje je u Francuskoj.
- Vaša najveća imovina je u Francuskoj.

4.2. Struktura poreskog sistema Francuske

Francuska svoje poreske prihode generiše iz sledećih vrsta poreza: porez na lični dohodak, gde se stope prihoda kreću od 8,42%- 8,56%; porez na dobit preduzeća, prihod u rasponu od 2,04%-2.64%; doprinosi za socijalno osiguranje koji je podeljen između poslodavca i zaposlenih a generišu prihod od 16.71%-16.91%; porez na platne liste, 1.52%-1.59%; porez na imovinu koji uključuje porez na bogatstvo i takse stanovanja od 3.97%-4.39%; porez na robu i usluge generiše prihod od 10.86%-11.29%; porez na nasleđe.

Na slici iznad prikazani su ukupni poreski prihodi, kao procenat od Bdp-a, za period od 2013. do 2014. godine [5].

Kao što se iz grafikona može videti, ukupni poreski prihodi u Francuskoj su nakon 2013. i 2014. godine kada su iznosili približno 45.4 % od bdp-a u 2015. godini imali blagi pad a već 2016. godine počeli opet da rastu i taj trend se nastavio i sledeće godine.

5. PORESKI SISTEM RUSIJE

5.1. Karakteristike poreskog sistema Rusije

Poreski sistem Ruske Federacije je osnova za ispunjenje svojih funkcija i takođe predstavlja glavni izvor prihoda federalnih, regionalnih i lokalnih budžeta.

Poreski sistem Ruske Federacije počeo je da se formira posle raspada SSSR-a, odnosno decembra 1991. godine. Tada je usvojen zakon „O osnovama poreskog sistema Ruske Federacije“. Uvodi nove poreze i takse, na primer, PDV, porez na dohodak, akcize na alkohol i duvanske proizvode, i drugo. Poreski sistem Ruske Federacije može se definisati kao ukupnost svih poreza i taksi prihvaćenih u Rusiji, kao i administratora poreza i naknada (državnih organa) i njihovih obveznika.

Glavni trendovi koji se odnose na razvoj poreskog sistema su smanjenje poreskog opterećenja za proizvođače roba (smanjenje stope za neke vrste poreza, povećala se uloga ciljanih poreskih olakšica), eliminisanje protivrečnosti u postojećem zakonodavstvu, prenos poreskog opterećenja korak po korak od preduzeća do stanarina, povećanje učešća direktnih poreza, a istovremeno smanjenje indirektnih u ukupnim prihodima u buxetu Ruske Federacije, razvoj poreskog federalizma, povećanje sopstvenih prihoda, poštovanje i unapređenje postojećih

principa izgradnje poreskog sistema, povećanje političke odgovornosti, fleksibilan odgovor poreskog sistema na promene u ekonomskoj situaciji, jačanje poreske kulture poreskih obveznika i poreske discipline, usaglašavanje uslova oporezivanja smanjenjem i regulisanjem poreskih olakšica, poboljšanje sistema poreske kontrole i odgovornost za izvršenje poreskih prekršaja. Poreski sistem Rusije treba prilagođavati novim društvenim odnosima, u skladu sa svetskim iskustvom.

Država može da utiče na tok ekonomskog života samo ako ima određene monetarne resurse, i upravo zbog toga postoji sistem poreza, tj obavezna plaćanja državi.

Ono što obeshrabruje kako domaće, tako i strane investitore za investiranje u Rusiji su nestabilnosti poreza, stalna revizija poreskih stopa, broja poreza, naknada i slično. Broj tih promena bi trebalo da bude na minimalnom nivou, zbog toga što nestabilnost poreskog sistema ne privlači investitore.

Stabilnost poreskog sistema zavisi i od profita preduzeća, a u njemu je interesovanje i celokupnog društva, jer osigurava proširenje i poboljšanje proizvodnje na nivou zemlje, a to znači i više radnih mesta, povećanje prihoda stanovništva, itd.

Ruski poreski sistem je i dalje nesavršen, treba ga poboljšavati, smanjenjem poreskog opterećenja, optimalnom raspodelom sredstava između buxeta različitih nivoa, povećavajući efikasnost ekonomske funkcije poreza. Uprkos prilično velikom broju poreza, najznačajniji deo prihoda budžeta svih nivoa čine porez na dobit, PDV, akcize i porez na dohodak građana

5.2. Struktura poreskog sistema Rusije

Struktura poreskog sistema Ruske Federacije podrazumeva postojanje integrisane interakcije svih svojih sastavnih elemenata: poreza i taksi, njihovih obveznika, državnih organa i pravnog okvira.

Sama struktura ruskog poreskog sistema podeljena je u 3 nivoa [6]:

- federalni
- regionalni i
- lokalni.

Struktura poreskog sistema u Rusiji obuhvata:

- sve poreze i takse prihvaćene na teritoriji Rusije prema poreskom zakoniku Ruske Federacije,
- subjekte oporezivanja i poreza,
- regulatorni okvir i
- državne vlasti u oblasti poreza i finansija.

1. Federalni porezi su: porez na dohodak fizičkih lica, porez na dobit preduzeća, PDV, akcize, porez na vodu, porez na ekstrakciju minerala i državna taksa.

2. Regionalni porezi su: Porez na kockanje, porez na korporaciju i porez na prevoz.

3. Lokalni porezi su:

Porez na zemljište, porez na imovinu i naknada za trgovanje.

Porezi se mogu podeliti u dve grupe, direktni i indirektni. Direktni su oni koji se obračunavaju direktno na prihod ili vrednost imovine poreskog obveznika, a indirektni oni koji su uključeni u cenu robe, usluge ili rada, dakle plaća ih kupac, a prodavac je posrednik između indirektnog

poreza i države. U Ruskoj Federaciji postoje samo PDV i akcize kao indirektni porezi.

Postoji više poreskih sistema u Ruskoj Federaciji, a to su: osnovni sistem oporezivanja, pojednostavljen sistem oporezivanja, objedinjeni porez na pripisani prihod, jedinstveni poljoprivredni porez i patent.

Na slici su prikazani poreski prihodi u konsolidovanom budžetu Ruske Federacije za period od 2011 do 2016. godine [7].

Na osnovu posmatranih prihoda u tabeli iznad, kao i na grafiku, može se zaključiti da najveći udeo u poreskim приходима консолидованог буџета Руске Федерације током свих анализираних година има ПДВ, а најмањи удео имају акцизе.

6. ZAKLJUČAK

Porezi postoje u svim državama, nezavisno od njihovog društveno-ekonomskog i političkog uređenja. Na svakom stepenu svoga razvoja država se suočavala sa različitim zadacima, a zaizvršenje tih zadataka bila su joj nepohodna određena finansijska sredstva. S obzirom na to, razvoj poreza i poreskih sistema je usko povezan sa istorijskim razvojem države i državnih funkcija.

Cilj istraživanja ovog Master rada imao je za svrhu prvenstveno da upozna a zatim i pokaže značaj javnih prihoda u vidu poreza, kroz performanse poreskih sistema različitih država. Istraživanje se vršilo na osnovu analize performansi poreskih sistema tri države Švajcarske, Francuske i Rusije i kroz praktične primere vođenja poreske politike. Sa teoretskog aspekta sagledan je značaj finansijskog stanja i ključnih indikatora zemalja u funkciji vođenja poreske politike. Istraživanjem ovih zemalja u pogledu njihovih poreskih sistema dolazimo do zaključka da je svaka zemlja specifična sama po sebi. Svaka ima svoju strukturu poreza koje ubira, poreske stope koje su uglavnom različite od drugih zemalja i koje zavise od mnogo faktora. Takođe, svaka zemlja ima neki vid poreskih olakšica koje se određuju na osnovu specifičnih kriterijuma koji nisu isti u svakoj zemlji. Naravno, postoje i sličnosti između ovih zemalja a one se uglavnom odnose na način ubiranja i postupak obračuna poreza.

7. LITERATURA

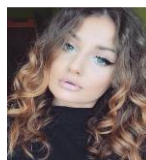
Knjige:

- [1] Goran B. Milošević (2005) *Porez i izbegavanje poreza*
- [2] Hasiba Hrustić, Fiskalni federalizam u svetu i naša iskustva (2002)
- [3] Publication-The Swiss Tax System, edition 2017

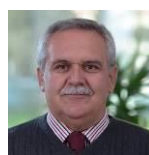
Web izvori:

- [4] www.taxrates.cc
- [5] <https://stats.oecd.org>
- [6] <http://www.grandars.ru>
- [7] <http://iupr.ru>

Kratka biografija:

Tamara Arandelović, rođena je u Knjaževcu 1993. godine. Osnovne akademske studije završila je 2017. godine na Ekonomskom fakultetu u Nišu. Master rad na Fakultetu Tehničkih nauka iz oblasti Međunarodne ekonomije odbranila je 2019. godine u Novom Sadu.

Veselin Perović rođen u Peći Doktorsku disertaciju odbranio na Fakultetu tehničkih nauka. U zvanje redovnog profesora izabran je 2017. godine. Oblast profesionalnog angažovanja; finansijsko poslovanje, kontroling, međunarodno poslovanje.